

น = ล

สารบัญ

บทนำ	1
พันธุ์	1
การขยายพันธุ์	4
การปลูก	6
การดูแลรักษา	7
• การให้น้ำ - ปุ๋ย	7
• การตัดแต่ง	7
• การกำจัดวัชพืช	7
• โรคมะลิ	8
• แมลงศัตรูมะลิ	9
การเก็บเกี่ยว	11
• การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	12
เทคนิคการบังคับมะลิให้ออกดอกนอกฤดู	13
• การใช้สารไทโอยูเรียเร่งการออกดอกในฤดูหนาว	14

การปลูกมะลิ

มะลิเป็นดอกไม้สีขาวบริสุทธิ์ มีกลิ่นหอมและนิยมปลูกเพื่อใช้ประโยชน์กันมานานแล้ว โดยนำมาร้อยมาลัยเพื่อบูชาพระและใช้ในงานมงคลต่าง ๆ สามารถนำมาทำเป็นดอกไม้แห้ง สกัดน้ำมันหอมระเหย ประดับแต่งรสอาหาร และทำยาสมุนไพรรักษาโรคได้อีกด้วย มะลิเป็นไม้พุ่ม ไม้เลื้อยและไม้รอเลื้อยอายุหลายปี ที่มีความสำคัญทางการค้าพืชหนึ่ง โดยมีพื้นที่ปลูกที่สำคัญในหลายจังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร นครสวรรค์ พิษณุโลก ลำพูน หนองคายและขอนแก่น

พันธุ์

มะลิเป็นไม้ดอกที่มีอยู่ด้วยกันหลากหลายพันธุ์ อาทิเช่น มะลิลา มะลิเลื้อย มะลิซ้อน มะลิพิกุล มะลิพวง มะลิวัลย์ มะลิฉัตรและพุทธรักษา เป็นต้น แต่สำหรับพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกเพื่อเป็นการค้านั้นมีพันธุ์เดียว คือ มะลิลา ซึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Jasminum sambac* มะลิลาเป็นไม้พุ่มกิ่งเลื้อย

ในตระกูล Olcaceae ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศเขตร้อน ชอบขึ้นในดินร่วนซุย มีอินทรีย์วัตถุและการระบายน้ำที่ดี มะลิจะมีใบเป็นใบเดี่ยวรูปไข่ ขอบใบเรียบ ออกตรงข้ามกัน มีดอก 3 ดอกต่อหนึ่งข้อ โดยดอกกลางจะบานก่อน กลีบดอก มีชั้นเดียว ปลายมน กิ่งมีขน สำหรับพันธุ์มะลิลาที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกนั้นมีด้วยกัน 3 สายพันธุ์ คือ

1. พันธุ์แม่กลอง มีพุ่มต้นขนาดใหญ่ เจริญเติบโตเร็ว ใบใหญ่และหนา สีเขียวเข้มใบค่อนข้างกลม ปลายใบมน ช่วงข้อใบห่าง ดอกใหญ่กลม ให้ดอกไม้ดก

2. พันธุ์ราชภรณ์บุรณะ มีพุ่มต้นทึบ ขนาดพุ่มเล็กกว่าพันธุ์แม่กลอง ใบเล็กและบางกว่า สีใบจางกว่า รูปใบเรียว ช่วงข้อใบค่อนข้างถี่ ดอกเล็กเรียวแหลม ให้ดอกดกและทยอยให้ดอกได้เรื่อย ๆ

3. พันธุ์ขุมพร มีขนาดพุ่มเล็กค่อนข้างโปร่ง ใบเล็ก และสีจางกว่าพันธุ์ราชภรณ์บุรณะ ช่วงข้อใบถี่ ดอกเล็กเรียวแหลม ให้ดอกมาก แต่ทั้งระยะการออกดอกห่างเป็นช่วง ๆ

ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะของพันธุ์มะลิที่ส่งเสริมทั้ง 3 พันธุ์

ลักษณะ	พันธุ์แม่กลอง	พันธุ์ราษฎร์บูรณะ	พันธุ์ชุมพร
ทรงต้น	ทรงพุ่มใหญ่หนาและทึบ เจริญเติบโตเร็ว	ทรงพุ่มเล็กกว่าและค่อนข้างทึบ	คล้ายพันธุ์ราษฎร์บูรณะ แต่ทรงพุ่มโปร่งกว่าเล็กน้อย
ใบ	ใหญ่หนา สีเขียวเข้ม จนออกดำ	ใบเล็กบางกว่า สีเขียวเข้ม รูปใบเรียว	ใบคล้ายพันธุ์ราษฎร์บูรณะ แต่เรียวกว่า สีอ่อนกว่าและบางกว่า
ช่วงข้อใบ	ห่าง	ค่อนข้างถี่	ถี่
ดอก	ใหญ่ กลม	เล็ก เรียวแหลม	คล้ายพันธุ์ราษฎร์บูรณะ
ช่อดอก	มักมี 1 ช่อ ช่อละ 3 ดอก	มักมี 1-2 ช่อ ช่อละ 3 ดอก	มักมีมากกว่า 2 ช่อ ช่อละ 3 ดอก
ผลผลิต	ดอกไม่ตก	ดอกตกและทยอยให้ดอก	ดอกตกมากแต่ทิ้งระยะห่างเป็นช่วง ๆ

การขยายพันธุ์

วิธีการขยายพันธุ์มะลิ ทำได้ทั้งวิธีตอน แยกกอ และปักชำกิ่ง แต่วิธีที่นิยมทำการค้ามากที่สุดคือ การปักชำ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. เตรียมวัสดุเพาะชำ โดยใช้ทรายผสมขี้เถ้าแกลบ อัตราส่วน 1 : 1 บรรจุในภาชนะที่เตรียมไว้ แล้วรดน้ำให้ชุ่ม

2. เตรียมกิ่งพันธุ์ โดยกิ่งที่ใช้จะเป็นกิ่งกิ่งแก่กิ่งอ่อน ตัดให้มีความยาวของกิ่งประมาณ 4 นิ้ว หรือมีข้ออย่างน้อย 3 ข้อ การตัดกิ่งควรตัดให้ชิดข้อ รีดใบส่วนล่างออกให้เหลือใบคู่บนสุด 1 คู่ ตัดใบออกให้เหลือเพียงครึ่งใบ เพื่อลดการคายน้ำ และถ้าต้องการเร่งรากควรนำกิ่งมะลิไปจุ่มในฮอร์โมน IBA (Indole Butyric Acid) และ NAA (Naphthalene Acetic Acid) ในอัตราส่วน 1 : 1 ที่มีความเข้มข้น 4,500 ppm.

การเตรียมกิ่งพันธุ์

3. นำกิ่งมะลิที่เตรียมไว้ปักชำลงในภาชนะเพาะ โดยปักเรียงเป็นแถวให้มีระยะห่างระหว่างแถวและกิ่ง 2x3 นิ้ว จากนั้นรดน้ำ และฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น แคปแทน และสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง เช่น เซฟวิน

4. รักษาความชื้นให้เหมาะสมและคงที่ โดยนำเอาภาชนะเพาะชำ (ตะกร้าพลาสติกปิดด้วยกระดาษ) ไปใส่ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ มัดปากถุงให้แน่น (มัดให้สูง) นำไปผูกไว้ที่กิ่งหรือท่อนไม้ เพื่อไม่ให้ปากถุงกดทับกิ่งชำ แล้วนำไปวางไว้ในที่ร่ม ประมาณ 3 สัปดาห์ กิ่งปักชำมะลิจะแตกรากออกมา แต่ถ้าเป็นมะลิซ้อนจะใช้เวลาประมาณ 1 เดือน

5. หลังจากกิ่งปักชำออกรากแล้ว ให้นำไปเลี้ยงต่อในถุงขนาด 2 x 3 นิ้ว โดยใส่ดินขุยมะพร้าวและปุ๋ยคอก ในอัตรา 3 : 1 : 1 จนต้นมะลิแข็งแรงดีแล้ว จึงนำไปปลูกในแปลงปลูกต่อไป ในกรณีที่ต้องการขยายพันธุ์มะลิเพื่อเป็นการค้า ให้ปักชำในกระบะปักชำที่สร้างไว้ในที่ร่ม เช่น ในเรือนเพาะชำ

กิ่งปักชำที่นำไปเพาะเลี้ยงต่อในถุง

การปลูก

การปลูกมะลินิยมปลูกในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม โดยการปลูกมี 2 แบบ คือ **แบบยกร่องกับแบบไม่ยกร่อง** การเตรียมดินจะทำในช่วงปลายฤดูร้อน โดยทำการไถพรวนดิน พลิกดินตากแดดไว้ประมาณ 1 สัปดาห์แล้วจึงย่อยดิน ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยขาวเพื่อปรับสภาพดิน หากจะปลูกให้มะลิมีอายุยืนยาว ควรขุดหลุมปลูกกว้าง x ยาว x ลึก ด้านละ 50 เซนติเมตร ระยะระหว่างต้น 1 x 1 เมตร ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักผสมใบไม้ผุ คลุกเคล้ากับดินปากหลุมในอัตราส่วนอย่างละเท่า ๆ กัน เดิมปุ๋ยซุเปอร์ฟอสเฟต (0 – 46 – 0) และปุ๋ยสูตรผสม 15 – 15 – 15 อย่างละ 1 กำมือ คลุกเคล้าให้เข้ากันใส่กลับลงไปหลุม ทิ้งไว้ประมาณ 7 – 10 วัน จากนั้นนำต้นมะลิที่ได้จากการปักชำลงปลูก รดน้ำให้ชุ่มแล้วคลุมด้วยฟางแห้งหรือเศษวัชพืชที่โคนต้น การปลูกมะลิควรให้ต้นมะลิได้รับแสงแดดเต็มที่ เพื่อให้ดอกดกตามความต้องการ

การเตรียมดิน

การดูแลรักษา

การให้น้ำ – ปุ๋ย

การให้น้ำ มะลิต้องการน้ำพอสมควร หากดินยังแฉะอยู่ไม่ควรรดน้ำ ให้อ่อนกว่าดินจะแห้งหมาด ๆ เสียก่อน ทั้งนี้อาจให้น้ำวันละ 1 – 2 ครั้ง ในช่วงเช้าหรือสัปดาห์ละครั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพของดิน หลีกเลี่ยงไม่ให้น้ำท่วมขังในแปลงนาน ๆ เพราะจะทำให้ต้นมะลิแคระแกร็น ใบเหลืองและตายได้

การใส่ปุ๋ย ควรใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ ได้แก่ ปุ๋ยสูตร 15 – 15 – 15 หรือ 16 – 16 – 16 โดยใส่เดือนละครั้ง ในอัตรา 1 ช้อนโต๊ะ โรยรอบทรงพุ่ม แล้วรดน้ำตาม

การตัดแต่ง

การตัดแต่งทรงพุ่มมะลิให้โปร่ง รวมทั้งตัดกิ่งที่แห้งและตายออก กระทำเพื่อช่วยให้ต้นมะลิมีทรงพุ่มสวยงาม ไม่เหมาะต่อการเจริญเติบโตของโรคแมลง มะลิมียืนยาวขึ้นให้ผลผลิตมากขึ้น อีกทั้งจะช่วยให้เกษตรกรมีความสะดวกในการปฏิบัติงานอีกด้วย

การกำจัดวัชพืช

ในแปลงปลูกมะลานั้นควรมีการกำจัดวัชพืชโดยการตัดหญ้าให้สั้น อยู่เสมอ หากมีพื้นที่ปลูกมาก อาจใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชรดพ่นตามร่องปลูก โดยระมัดระวังไม่ให้ละอองสารเคมีปลิวไปถูกส่วนต่าง ๆ ของต้นมะลิ

การกำจัดวัชพืชในบริเวณแปลงปลูก

โรคมะลิ

มะลิมีโรคที่สำคัญและการป้องกันกำจัดดังนี้

โรคต้นเน่าแห้ง เกิดจากเชื้อรา Sclerotium Soffsii Sacc ซึ่งเจริญเติบโตในดินลึกไม่เกิน 1 ฟุต สร้างความเสียหายแก่ต้นมะลิที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไป โดยต้นมะลิจะมีอาการเหี่ยว ใบเหลือง และร่วงหลุดจากต้น บริเวณโคนต้นจะพบเส้นใยสีขาว และมีเม็ดสีน้ำตาลขนาดเท่าเมล็ดฝักกาดรอบ ๆ โคนต้นและแทรกกับผิวดิน การป้องกันกำจัดกระทำได้โดยการขุดต้นที่เป็นโรคทิ้ง ราวดินบริเวณที่ขุดด้วยน้ำปูนใสหรือสารป้องกันกำจัดเชื้อราได้แก่ ไวตาแวกซ์ เป็นต้น

โรคต้นเน่าแห้ง

โรคใบด่าง เกิดจากเชื้อไวรัส โดยมีแมลงหริ่งหรือเพลี้ยเป็นแมลงพาหะนำโรค ใบอ่อนของต้นมะลิมีอาการด่างสีเขียวย่อมนวลสีเขียวแก่ มองเห็นได้ชัดเจนเมื่อส่องดูกับแสงแดด แต่ใบแก่จะมองเห็นอาการของโรคไม่ชัดเจนนัก การป้องกันกำจัดจะใช้สารเคมีฉีดพ่นป้องกันกำจัดแมลงพาหะและหลีกเลี่ยงการนำท่อนพันธุ์ที่เป็นโรคไปปลูก

อาการใบด่างที่เกิดจากเชื้อไวรัส

โรครากปม เกิดจากไส้เดือนฝอย Meloidogyne sp. ทำให้ใบมะลิมีอาการใบด่างเหลือง ต้นแคระแกร็น ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร ผลผลิตน้อย หากไม่มีการบำรุงรักษาที่ดี เนื่องจากไส้เดือนฝอยที่เข้าไปอาศัยในราก ขวางการลำเลียงอาหารของต้นมะลิ ทำให้รากบวมโต เป็นปม พืชแสดงอาการขาดธาตุอาหาร บางครั้งรากอาจเน่าเปื่อยเสียหายได้ ไส้เดือนฝอยมีการแพร่ระบาดโดยการชะล้างของน้ำฝนและการเคลื่อนย้ายดิน ซึ่งการป้องกันกำจัดนั้นกระทำโดยการใช้สารฟุราดานหยอดบริเวณโคนต้น

แมลงศัตรูมะลิ

มะลิมีแมลงศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดดังนี้

หนอนเจาะดอกมะลิ เป็นแมลงศัตรูที่สำคัญที่สุดของมะลิ พบมีการระบาดมากในช่วงฤดูฝนและสร้างความเสียหายอย่างรุนแรง โดยแม่ผีเสื้อจะวางไข่ฟองเดี่ยวขนาดเล็กสีเหลืองใส ค่อนข้างรีบริเวณใต้ใบ ยอดอ่อน กลีบดอกและก้านกลีบเลี้ยง จากนั้นจะฟักออกมาเป็นตัวหนอน เข้าไปกัดกิน อยู่ภายในดอกมะลิ ทำให้ดอกเป็นรูหรือมีรูปร่างผิดปกติ และหากตัวหนอนดูดกินน้ำเลี้ยงจากดอก ก็จะทำให้กลีบดอกเปลี่ยนเป็นสีชมพูอมม่วง

กลีบดอกมะลิเปลี่ยนเป็นสีชมพูอมม่วง

หนอนเจาะดอกมะลิ

การป้องกันกำจัด

1. เก็บเศษพืชบริเวณใต้ต้นมะลิไปเผาทำลายทิ้ง เพื่อทำลายสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญของดักแด้หนอนเจาะดอกมะลิ
2. ใช้กับดักแสงไฟสีม่วงหรือสีฟ้า เพื่อดักจับผีเสื้อหนอนเจาะดอกมะลิ
3. ใช้ศัตรูธรรมชาติ อาทิเช่น มวนพิฆาต มวนเพศฉมาต

4. ฉีดพ่นด้วยสารสะเดา

5. หากพบการระบาดของรุนแรงให้ฉีดพ่นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง ได้แก่ ไซฟลูทริน (cyfluthrin) เดลต้าเมทริน (deltamethrin) หรือ คลอฟลูอะซุรอน (chlorfluazuron) โดยฉีดพ่นติดต่อกันไม่เกิน 3 ครั้ง เพื่อป้องกันหนอนสร้างความต้านทานสารเคมีที่ฉีดพ่น

แมลงหริ่งขาว เป็นแมลงขนาดเล็กสีขาว ลำตัวเปราะบาง ตัวอ่อนแมลงหริ่งขาวจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบพืช ทำให้ใบมะลิแห้ง ซึ่งการทำลายมักจะพบมีเชื้อราดำปกคลุมร่วมด้วย นอกจากนี้แมลงหริ่งขาวยังเป็นแมลงพาหะถ่ายทอดเชื้อไวรัส ทำให้มะลิเกิดเป็นโรคใบด่าง

การป้องกันกำจัด

ฉีดพ่นด้วยสารสะเดาสลับสารคาร์บาริล หรือไพรีทรอยด์

การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวดอกมะลิจะต้องเก็บในขณะที่ดอกตูม ดอกมีสีขาวนวล ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด วิธีการเก็บจะใช้มือเด็ดตรงก้านดอกใต้กลีบเลี้ยง โดยเกษตรกรมักจะทำการเก็บในช่วงเช้ามืด ประมาณเวลา 3.00 – 04.00 น. เพื่อส่งตลาดในตอนเช้าตรู่ ราคาของดอกมะลิจะขึ้นอยู่กับฤดูกาล ในฤดูหนาว มะลิออกดอกน้อย ตลาดมีความต้องการในปริมาณสูง

การเก็บเกี่ยว

ดังนั้น เกษตรกรจะขายผลผลิตได้ราคาดีในช่วงฤดูหนาว โดยในบางปี ราคาดอกมะลิที่ปากคลองตลาด จะมีราคาสูงถึงลิตรละ 800 – 1,000 บาท ส่วนในฤดูร้อนและฤดูฝน มะลิให้ผลผลิตมาก ราคาที่เกษตรกรขายได้จะต่ำ ประมาณลิตรละ 10 – 15 บาท โดยผลผลิตเฉลี่ยของดอกมะลิต่อไร่ในแต่ละปี มีดังนี้

- ต้นมะลิอายุ 1 ปี ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 1,000 – 2,000 ลิตร / ไร่
- ต้นมะลิอายุ 2 ปี ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 3,000 – 4,000 ลิตร / ไร่
- ต้นมะลิอายุ 3 ปี ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 3,000 ลิตร / ไร่
- ต้นมะลิอายุมากกว่า 3 ปี ผลผลิตจะลดลงเรื่อย ๆ

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ในการเก็บรักษาดอกมะลิจากเก็บเกี่ยวแล้ว มักพบปัญหาดอกช้ำเน่าเสียหายเมื่อถึงปลายทาง ดังนั้น การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวจนถึงบรรจุหีบห่อ ให้ดอกมะลิได้รับความเสียหายน้อยที่สุดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จากการศึกษาทดลองของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า การลดอุณหภูมิของดอกมะลิ โดยใช้ความเย็นจากน้ำแข็งในกล่องโฟม เป็นวิธีที่ช่วยรักษาความสดของดอกมะลิ และทำให้ดอกมะลิเกิดความเสียหายชำน้อยที่สุด ซึ่งวิธีการดังกล่าว มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. เก็บเกี่ยวดอกมะลิจากสวน
2. ลดอุณหภูมิของดอกมะลิด้วยความเย็นจากน้ำแข็งในกล่องโฟมที่ปูพื้นกล่องด้วยน้ำแข็งเกล็ด นำดอกมะลิบรรจุในถุงพลาสติกวางลงในกล่องแล้วปูทับด้วยน้ำแข็งเกล็ดอีกชั้น เก็บรักษาไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง
3. บรรจุดอกมะลิลงในถุงพลาสติกใหญ่และนำส่งผู้ซื้อ
4. ลดอุณหภูมิดอกมะลิด้วยน้ำเย็น ที่อุณหภูมิประมาณ 23 องศาเซลเซียส จนดอกสดแข็ง
5. บรรจุดอกมะลิในถุงพลาสติกถุงละ 1/2 กิโลกรัม มัดปากถุงแล้วบรรจุลงในกล่องโฟมที่รองพื้นและปูทับด้วยน้ำแข็งเกล็ด เมื่อครบ 6 ชั่วโมง ให้เปลี่ยนเป็นบรรจุน้ำแข็งในถุงพลาสติก และใช้น้ำแข็งรองพื้นและปูทับถุงมะลิ เก็บรักษาไว้เป็นเวลา 11 ชั่วโมง แล้วจึงนำมาวางผึ่งในที่ที่มีอุณหภูมิประมาณ 25 องศาเซลเซียส

ดอกมะลิที่นำมาจำหน่าย

การเก็บรักษาดอกมะลิ

เทคนิคการบังคับมะลิหัวกวดอกนอกฤดูกลาง

เนื่องจากในฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม มะลิจะออกดอกน้อย แต่ตลาดมีความต้องการผลผลิตดอกมะลิในปริมาณที่สูง จึงทำให้มะลิมีราคาแพงกว่าปกติ ดังนั้น หากเกษตรกรสามารถทำให้มะลิออกดอกในฤดูหนาวได้ ก็จะสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี โดยปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มะลิออกดอกในฤดูหนาวนั้น มี 2 ข้อ คือ

1. การตัดแต่งกิ่ง ให้ทำการตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งที่เป็นโรคหรือถูกแมลงทำลาย กิ่งไขว้ล้มเอนไม่เป็นระเบียบและกิ่งเลื้อยทิ้ง ซึ่งวิธีการตัดแต่งกิ่งมี 2 วิธี คือ

1.1 แบบเหลือกิ่งไว้กับต้นยาว โดยตัดแต่งกิ่งออกเพียงเล็กน้อยให้เหลือกิ่งสมบูรณ์ไว้กับต้นมาก ๆ การตัดแต่งกิ่งวิธีนี้เหมาะกับต้นมะลิที่มีอายุน้อย

1.2 แบบเหลือกิ่งไว้กับต้นสั้น โดยตัดแต่งกิ่งให้เหลือเพียง 3 – 4 กิ่ง ซึ่งแต่ละกิ่งจะยาวประมาณ 1 – 1.5 ฟุต การตัดแต่งกิ่งวิธีนี้ใช้กับต้นมะลิที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไป

มะลิมีช่วงระยะเวลาเก็บดอกจนถึงระยะตากิ่งเจริญให้ดอกใหม่อีกครั้งประมาณ 6 สัปดาห์ ดังนั้น หากเกษตรกรต้องการให้มะลิออกดอกในเดือนใด ก็ต้องนับย้อนเวลาตัดแต่งกิ่งถอยหลังไป 6 สัปดาห์ และถ้าต้องการให้แปลงมะลิทุกแปลงออกดอกพร้อมกันหมด การตัดแต่งกิ่งก็ต้องตัดให้พร้อมกันหมดทุกแปลงและการบังคับให้มะลิออกดอกในฤดูหนาวนั้น ระยะเวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งกิ่ง คือ ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน

2. การบำรุงรักษาด้านและดอก

2.1 การบำรุงต้น เมื่อตัดแต่งกิ่งมะลิแล้ว เกษตรกรจะต้องบำรุงรักษาด้านมะลิให้สมบูรณ์ โดยการใส่ปุ๋ยคอก ซึ่งเกษตรกรสามารถใส่โดยไม่จำกัด ส่วนปุ๋ยเคมีควรใช้สูตร 15 - 15 - 15 ในอัตรา 1 - 2 ช้อนแกง/ต้น/เดือน

2.2 การบำรุงดอก ในฤดูหนาวมะลิจะออกดอกน้อยและมีขนาดเล็ก ดังนั้น จึงควรให้ปุ๋ยทางใบที่มีธาตุฟอสฟอรัสสูง เช่น สูตร 10 - 45 - 10 โดยฉีดพ่นหลังใบ ในอัตรา 2 ช้อนแกง/น้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นทุก 10 วัน ซึ่งการให้ปุ๋ยทางใบควรใช้เฉพาะฤดูหนาวเท่านั้น สำหรับฤดูอื่นไม่ควรใช้ เนื่องจากมะลิมีราคาไม่สูงนัก ซึ่งจะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

การใช้สารไทโอยูเรียเร่งการออกดอกในฤดูหนาว

จากการวิจัยเกี่ยวกับการบังคับให้มะลิออกดอกในฤดูหนาวได้นั้น พบว่าสารไทโอยูเรีย เป็นสารหนึ่งที่มีผลในการทำลายการพักตัวของมะลิ และเร่งการออกดอกของมะลิในฤดูหนาวได้เป็นอย่างดี โดยขั้นตอนในการปฏิบัติมีดังนี้

1. ตัดแต่งกิ่งมะลิในช่วงเดือนกันยายน
2. ให้ปุ๋ยและน้ำเพื่อบำรุงต้นให้สมบูรณ์ โดยใช้ปุ๋ย 15 - 15 - 15 อัตรา 30 กรัมต่อต้น ในเดือนกันยายนและตุลาคม

3. ฉีดพ่นสารไทโอยูเรีย 1 เปอร์เซ็นต์ (ไทโอยูเรีย 200 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร) ในช่วงเดือนพฤศจิกายน หลังจากนั้นประมาณ 20 วัน มะลิจะออกดอกและเกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 เดือน นอกจากนี้การให้ปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนสูงร่วมกับการฉีดพ่นสารไทโอยูเรีย ก็จะมีผลทำให้มะลิเพิ่มปริมาณการออกดอกได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ทวีพงษ์ สุวรรณโร. 2542.

คู่มือการปลูกมะลิ . กองส่งเสริมพืชสวน, กรมส่งเสริมการเกษตร.

พิสมัย เบลิตวงศ์พร. 2538. **แมลงศัตรูไม้ดอกไม้ประดับของประเทศไทย.**

เอกสารทางวิชาการเกษตรประจำปี 2538, กรมวิชาการเกษตร.

สิริลักษณ์ ไล่สวัสดิ์. 2530. **คู่มือการป้องกันกำจัดโรคของกล้วยไม้และไม้ตัดดอกบางชนิด.** กองโรคพืชและจุลชีววิทยา, กรมวิชาการเกษตร.

เรียบเรียง

วารี เจริญพา

ผู้จัดการมะลิ สถาบันส่งเสริมเกษตรชีวภาพและโรงเรียนเกษตรกร

ที่มา

เอกสารต้นแบบ: มะลิ กรมส่งเสริมการเกษตร. 2543

จัดทำ: วิไลกรณ์ ชนกล้าชัย กมล แสงสีงาม

ภาพ: ไตรรัตน์ ดีสุข

ขอบขอบคุณ: สำนักงานเกษตรอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
 ดุณเกษม มากพึ่งพร อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
 ดุณสมวิทย์ สุขพ่วง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
 ที่ไว้เพื่อข้อมูลและภาพประกอบภายในเล่ม

จัดทำและเผยแพร่ทางเว็บไซต์

กลุ่มสื่อส่งเสริมการเกษตร

สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

กรมส่งเสริมการเกษตร